

'Pokrok Západu'

PUBLISHED WEEKLY.
Entered at the Post Office at Omaha, Nebr., as second class mail matter.
Published by Pokrok Publishing Co., 1417-1419 So. 13th St., Omaha, Neb.
Subscription by mail — \$2.00 per year.

Vydává:
VIDAVATELSKÁ SPOL. POKROKU,
OMAHA, NEB.
Vác. Bureš—L. C. Bureš, majitelé.

Předplatné \$2.00 na rok
Do Čech \$3.00 na rok

Ačsoďte jednoduše:
POKROK ZAPADU,
OMAHA, NEB.

Omaha, Nebr., 20. června 1917.

CO STOJÍ EVROPSKÁ VÁLKA.

Cena vedení války v Evropě jest tak úžasná, že několik jenom osob jest s to pochopiti význam čísel těchto. Bylo odhadováno, že suma, jež byla ve skutečnosti vydána na válečné účely od různých vlád, dospěla as na 71,740,000,000 dolarů 1. února letošního roku. My sami zde počítujeme, co válka stojí; jestli jsme ve skutečnosti ani nezačali a již vláda od nás požaduje dva biliony dolarů — do roku bude jich potřebovatí prý sedm nebo osm.

Suma, jež do února vydána byla na vedení války v Evropě, jest více než osmkrát větší než veškerý nemovitý majetek, budovy atd. v městě New Yorku, od farem v předměstských částech Queens a Bronx až ku dražebněmu půdě v sousedství ulic Wall a Broad. Daní podléhající cenou nemovitého a osobního majetku v městě činí 8,460,815,992 dolarů. Díle toho byla by mohla Evropa koupiti osm takových měst, jakým jest New York, za peníze, jež již do února vydala za válku. Od té doby o všem prasklo rovněž hezkých pár milionů.

Kdyby vydání válečné bylo roztrženo stejně mezi všechny obyvatele zeměkoule, od Eskymáka na dálném severu, jenž nikdy neslyšel o válece, až k africkému křovákovi, jenž jest stejně nevědomý, každý muž, žena a dítě musili by platit 44 dolarů. Obyvatelstvo světa jest odhadováno na 1,623,000,000 duší.

Zde jest jiné porovnání. Dej tomu, že jakýsi filantrop nebo kalif žijící v roce, když Cesar byl zavražden, 44 před Kristem, měl by ve svých pokladnicích sumu, jež vydána již byla na evropskou válku, a rozhodl se, že ji rozdělí chudým lidem po dolaru. Kdyby tyto chudí lidé přicházeli po jednom každou vteřinu a kalif onen nikdy si nedopřál jediné vteřiny času k snědku nějaké potraviny, dosud by ve dne a v noci vydával po dolaru a byl by odsouzen činiti tak ještě dalších 315 roků. Jelikož pak stříbrný dollar, jež během stáletí prošel by jeho rukama, vážil by asi 2,371,000,000 tun, byl by zajisté z té práce trochu unaven.

Celá rozloha ostrova Manhattan a Bronx mohla by být vyložena čtvrtodolaru za sumy té a ještě by zbylo dosti peněz, aby položil se mohla nová vrstva na Manhattanu od Battery k 42. ulici.

Muž s penězi vydanými na válku evropskou v kapse mohl by jeti v autodroze na slunce a zpět, platil 50 centů za míli a ještě by mu zbylo 15,502,600 dolarů na zproprtné vozky. Nebylo by to zrovna velké zproprtné, jak by se na první pohled zdálo, neboť cesta ona, kdyby se jeho rychlostí dvacetí mil za hodinu, trvala by 1,063 roků — to jest, až do roku 2,980 A. D. Odhadované vydání denní na válku jest 108,400,000 dolarů. Vzdálenost na slunce činí 92,897,400 mil. Potěšte se.

Jest nemožno, představiti si množství konstruktivní práce, jež mohla by býti vykonána za oněch jedenácti lety, kdyby se vydalo na první podzemní dráhu — 50,000,000 dolarů na stavbu a 25,000,000 dolarů za vozy a celé vypravění — považováno bylo za nesmírné. Velká Británie samotná vydala více než onu sumu každé tři dny za její podíl ve válece. Jeden a nejdělnější tunel na světě, paklize ne nejdělnější, jest tunel Loeschberg vedoucí skrz Alpy, stál méně než 10,000,000 dol-

larů. Suma ta reprezentuje méně než jednu desetinu vydání spojené a centrální velmoci. Vydaní na prokopání Panamského průplavu reprezentuje vydání, jež spojenci utratí každých pět nebo šest dnů a nebo Velká Británie každých třináct dnů. Teutonské velmoci nevydávají tolik peněz jako Spojenci; ve skutečnosti vydání jejich udává se na polovinu toho, co Spojence válka stojí; ale i na denní vydání Teutonů a jich přátel jest dosti veliké, že by se mohla koupiti půde a postaviti na ní skorem tři Woolworth budovy. Místo, základy a stavba nejvyšší této budovy na světě stály asi 13,500,000 dolarů.

Most přes Hell Gate má nejlepší rozpětí ve světě a jest také jednou z nejpozoruhodnějších staveb na světě. Německo a přátelé jeho mohli by postaviti jeden denně současně s budovou Woolworth, kdyby nemusili vydávati peníze na vedení války.

Obyvatelé New Yorku myslí, že rozpočet městský vyřoubovaný za 212,000,000 dolarů, jest příliš vysoký za privilej žiti v největším městě ve světě. Francie vydává zrovna tolik každých dvanáct dnů na válečné expense a dokonce i Itálie vydává sumu tu každých 43 dní.

MISTRNÉ VÝKONY ANGLICKÝCH VZDUCHOPLAVCŮ.

Angličtí vzduchoplavci v poslední době dělají divy. Vzduchoplavecký sbor a vůbec válečná komise uznávají dnes, že vojenští vzduchoplavci budou moci vykonnati jednou veliké dílo, když bude jich dostatečný počet a když budou dobře vycvičení a vyzbrojeni. Právilo se, že jedině vzduchem vede cesta do Berlína a zdá se, že Angličané pochopili tuto pravdu. Když Německo nemohlo proniknout k Anglii po vodě, tedy vniklo pod vodu. Ovšem učinilo pokusy vzduchem, avšak mnohokrát již selhalo. Dnes angličtí vzduchoplavci vedou obratně operování ve vzduchu, jak oznamují zprávy. Veliký počet jich vzlétl se nad německé linie a začal pracovat. Mnozí vzduchoplavci skočili se tak nížko, že rozbíhali skro německé mužstvo puškami. Jiní vrhali na děla a dělostřelecké pušky, vyvolávají paniku a rozháňají muže na všechny strany. Prcháající mohli klidně pronásledovati a postřílet. Zmnožili dělostřelbu a zastavili tak protiútok plných 40 hodin, takže angličtí vojáci mohli se klidně zmocniti všech posic a opevnit je. Když později začali němečtí vojáci s protiútokem, bylo již pozdě.

Kterýsi anglický vzduchoplavec byl poněkud znaven a vyžádal si dovolenou, aby si mohl odpočinout a zaplouti vzduchem ke svému námemu na druhý konec linie. Bylo mu to dovoleno. Vzduchoplavec, na místě aby zaplul ke svému známému na druhý konec původního směru a zaplul nad německé linie, kde rozehnal pochodující vojáky, vyvolal mezi nimi paniku, postřílel několik vojínů jedoucích v obrátném automobilu k první bitvě čáře, a potom teprve se uspokojil a šel si odpočinout. Jakoby hračkou pohybuji se tyto odvážlivci vzduchem, zaplují, kam si přejí a snaží se ničit pohyby německé záplna.

Kterýsi vojenský znalec americký vypočítal, jak výhodno bylo by, kdyby se Amerika vyzbrojila důkladně vzducholoděmi a poslala do Evropy na západní bojiště aspoň 50,000 vzduchoplavců. Kdyby jen každým dnem 10,000 vzduchoplavců se vneslo do výše a sházelo na opevněná místa německá několik tun traskavin, jistě záhy byli by Němci vyhnáni ze svých brlohů a učiněni neškodnými. Němečtí vojáci mají to jaksi v sobě již, že vyhledávají úkryty a to nejen ve vodě, na pevnině, nýbrž i ve vzduchu. Dovedou se skrýti velmi obratně za mraky, včas unikají, když poznávají, že nemohou se měřiti s nepřítelovým počtem svých nepřátel. Kdyby bylo vysláno na evropské bojiště na 50,000 vzduchoplavců, dobře zásobených traskavinami, dobře vycvičených a opatřených rychlými vzducholoděmi, tedy Německo záhy bylo by sraženo na kolena a muselo by žádat za mír. Vojenský znalec americký byl utvářen posledními událostmi na západním bojišti, že jeho teorie byla správná. Jsou tu tedy dvě věci, které budou brát důležitou úlohu ve válece jest v této

době, než bude zápas skončen. Budou to obchodní americké lodě — vyzbrojené parníky proti ponorkám. Německo bude zneškodněno na moři a ponorková činnost bude zastavena. Budou to vzducholodě, jichž musí být dostatečný počet a jejich činnost bude muset být obrátna proti ponorkovým stanicím. Když budou vzduchoplavci chtít, tedy ani jedna německá ponorka nevypluje. Je dlužno však pracovat rychle a oliváživě.

VÁLEČNÉ CÍLE AMERIKY.

Prezident Wilson odpověděl na žádost revoluční ruské vlády, aby Spojené Státy udaly cíle, které sledují vstoupením do války, a jako v jiných památných listinách, jež vydal od propuknutí světového konfliktu, jeho odpověď nese mocný ráz historického dokumentu. Cíle dohody byly sice vytýčeny již více méně jasně v odpovědi spojených na samotnou žádost prezidentovu téže povahy, ale nebyly pojaty s tak širokým hlediska, nebyly prodechnuty tak hlubokým duchem nové demokracie, jako prohlášení Wilsonova, vypočítávající určité případy, jako Elsasska, Čech, Polska a podobně, ale pomíjejíce mlčením pevný princip, do něhož by byla zahrnuta svoboda všech národů a plemen bez jakéhokoli rozdílu. Na druhé straně, Wilsonovo řešení válečných cílů vyznamenává se praktičností, jasností a realností vůči mlhavým a neproveditelným nárokům ruských extrémistů, kteří volají po míru beze všech anekceí a náhrad.

Toť poslední řešení znamená, byl ovšem návrat ke stavu před válkou, alespoň zdánlivě. Skutečného takového návratu nelze ovšem docílit; neboť malé dítě dnech chápe, že Německo, i kdyby peřískalo jediné píď území, postoupilo by značné na své výbojné dráze k zřízení panství od Baltického moře k Perskému zálivu, ježto přítomná válka poskytlá mu příležitost, vložit své politické, vojenské i hospodářské otěže na všechny své spojence. Prezident Wilson odmítá tudíž důvodně požadavek, aby mír byl uzavřen se zásadou "status quo ante," dovoloval správně, že to byl právě tento status, z něhož přítomná válka vyplynula. Proto tento "status quo" musí býti změněn takovým způsobem, aby se předešlo opakování přítomné ohavné války.

Otázka válečných náhrad nemůže býti rovněž jen tak zloha odbyta záporně. Jest beze vši pochyby správně, aby žádná z válečných stran nebyla nucena platiti obrovské výpalné v tom smyslu, jako je musila platiti nešťastná Francie teutonským lupičům v r. 1871, aby tvořilo základní fond k budoucímu účtu německých zákeřníků na čelo svět; ale náhrady, jež budou vymáhány za příkoří naprosto nesprávně spáchaná, jsou věci zcela rozdílnou. Žádný spravedlivý člověk nebude pochybovati, že Belgie má oprávněné nároky, aby teutonští žháři a násilníci byli přinuceni, obnoviti její zbořená města a spálené monumenty; nikdo nemohl by odpírati Srbsku požadavky za odsouzení ze bromaďné loupeže a masakry; nikdo nemohl by kritizovati Francii, kdyby se dovolávala náhrady za bezpříkladné vandalství, jehož se dopustili kaiserovi zoldnéři na svém "mistrném" ústupu z noyonského výběžku. I zde čini prezident Wilson jasný rozdíl mezi spravedlivou náhradou a válečnou kontribucí; i v tom projevu je státníka, jenž patří budoucím věkům a historii.

Nejzávažnějším odstavcem z odpovědi Wilsonovy jest ovšem ten, ve kterém prezident naší republiky nastiňuje principy, jímž vítězná demokracie musí býti vedena při novém utváření světa. "Žádný národ nesmí býti vnucen pod suverenitu, pod kterou nechce žiti. Žádné území nesmí změniti plány, kromě za tím účelem, aby tím, kdož je ohývájí, zajistěna byla patřičná příležitost k životu a svobodě. Na žádných náhradách nesmí se trvati, kromě na těch, jež budou tvořiti odškodnění za krádež zjevně spáchanou. Žádné přepnutí moci nesmí býti učiněno, kromě takového, jež by spůsobylo zajištění budoucího míru světa a budoucímu blahobytu a štěstí čárodů."

To jsou vskutku slova, jež nesou přímo vědecký ráz. Nesou se duchem snů, a piece v dnešní době jsou to právě tyto snůkové,

kdož tvoří dějiny. Diplomati, státníci, politikové, vojevůdci — všecko smetá tato válka do propasti; a na jejich místo nastupují noví muži, Wilsonové, Kerenski, Venizelové, Masarykové. Absolutní bezpečnost každého národa před cizím panstvím, idea, která nejen že přetává býti vidinou, ale která jest dnes vskutku jediná, jež jest proveditelná, a která může vésti k východisku z přítomné situace. Jest nejen polární hvězdou pro potlačované národy, ale zároveň boří v prach hlavní výmluvu, na kterou se odvolávali průtí junkeři při ospravedlňování války, totiž, že spojené jsou rozhodnutí zničit Německo. Nikdo se nebudě starati, jak německý národ zařídí si svoji domácnost; učině nadále se sociální demokracie v čele lizati pantofel Hohenzollernů, ale nesmí býti více nebezpečím pro své sousedy. Toť vše, co se od něho žádá. Snad německý lid to konečně chápe; alespoň poslední zprávy tvrdí, že uveřejnění Wilsonovy odpovědi v Německu vyvolalo obrovskou senzací.

Pro náš národ má Wilsonova odpověď Ruskou nesmírný význam. Znamená, že roztržiti Rakouska přetává býti pouhým přáním, a že se stává železnou nutností. Byla to právě tato víra v logický vývoj událostí, jež byla hlavní naší vzpruhou při snahách o samostatnost naší vlasti; a události daly nám za pravdu. Jak je to dávno, co velevyšance Penfield pokoušel se ve Vídni s nejapností středověkého diplomata, odkládati duální monarchii od Německa slibováním Baborska a užíváním podobných poetilých method? Stěžej čtvrt roku. Ba ještě před několika nedělemi jevil se ve Washingtoně silný proud, zachovati Rakousko-Uhersko za každou cenu. Wilsonova odpověď Ruskou činí konec této poetilým snahám. Habsburská monarchie nemůže býti zachována, jestliže Wilson sám nemluvil vědomě do větru, což není možno. Události samy tomu nedovolí. Válka přinese svobodu všem, Čechům i Elसानům, Polákům i Dánům, všem bez výjimky. To jest nyní jasno. Prezidentovo vytčení válečných cílů může se státi bodem, kolem něhož soustředí se snad znamenité síly ruské demokracie k novému boji. Čím dříve se tak stane, tím lépe pro lidstvo.

Z OMAHY.

KONCERT ZPĚV. SBORU OSADY SV. VÁCLAVA.

Poměrně málo obecnstva přišlo v neděli večer do síně kátoľ. Sokola, kdež se odbyval koncert Zpěváckého sboru osady sv. Václava. Tak nás napadlo, jako by ti naši lidé ani nechtěli krásného požitku hudebního. Sbor připravil obecnstvu pěknou a ušlechtilou zábavu, za níž mu všichni, kdož přišli, byli vděčnými. Orchester přivedl panem Langenem, zahájil program řízným pochodem, načež Sbor zazpíval hymnu "Hej Slovane" a "Bývali Čechové." Zpívali pěkně, ale chorál "Bývali Čechové" se nám lépe líbil, bylo více citu vlozeno do písni této. Zpívaly slečny: Jennie Petrá, Ros. Barešova, Marie Kroupova, Marie Jelínkova, Marie Minářova, Louisa Němeová, Lula Rozmájzlova, Anna Dvořáková, Josefina Svobodová, Helena Němeová a Františka Formanová; pánové: Václav Němec, Ant. Ostrovní, Jan Vampola, Jan Filip, Jan Zajíc, Adolf Dvořák, Jos. Vojíš, Václav Vojíš, Josef Cochman a M. Círoker. Doposud na piano velmi přesně při zpěvných číslech obstarala si Karol Barešova. Dirigent sboru, pan John Preiner, jenž může býti spokojen, vyrozuměl se, aby sbor přivedl na značnou výši vyspělosti. Slečna Klára Schneiderova zahrála Náchézovy "Čikánské melodie" a přidala Kreislerova "Rondina." Obě dvě skladby zahrála velice pěkně a zvláště obtížně "Melodie čikánské" přehrála s vervou a temperamentem jí vlastním. Jos. Herman, rovněž žák prof. F. Machy, zahrál s pravých pochopením Weniawského "Overtas" překypující zvlátní lahodností a jemností. Přidal pak Blomova "Perpetuum mobile". Oba, jak slečna Schneiderova, tak i Joe Herman, skládali velikého potlesku a zahráli pak dueto "Dvě se" a přidali "Eda domov můj". Duet se

ZDARMA Stojní nádobí o 42 kusech ZDARMA

Obdivuhodná nabídka zdarma

Nyní je pravý čas. Nepromeškejte tuto příležitost ku získání tohoto krásného stolního nádobí o 42 kusech bez zaplacení jediné centu. Tento soubor pozůstává ze 42 kusů k úplné obsluze pro 6 lidí. Jest vyroben z nejlepšího druhu porcelánu, krásně uhlazeno a velmi vábivými nákreby. Bude se jistě líbit každému a poskytně dlouhou a trvalou službu. Budete se pyšnit s vlastním tohoto nádobí ve svém domově. Nepromeškejte tuto příležitost, ježto se možná nikdy více nenaskytne.

160 ACRE FARMS IN WESTERN CANADA FREE

Kanadští farářé tázají z pšonice

hráli skvostně a neobyčejně čistě. Slečna Anně Killianova je doprovozela při solech i duetě a to s neprostou jistotou a přesností, což solistům úkol jejich značně usnadňuje. Smíšený kvartet zazpíval pak znamenitě Bondovu písni "The Perfect Day" — Slečna Jennie Petrá zazpívala krásnou Arii z opery "Čikánka" od W. W. Balfoho "The Heart Bow'd Down" a přidala českou "Sláva ti vlasti má". Obě písni zazpívala čistým svým hlasem velmi pěkně a byla odměněna hlubokým potleskem. — Dobře ji doprovázela slečna Kar. Barešova. — Mužský sbor zapěl dobře písni Kittredge-Parkse — "Tenting Tonight." Posledním číslem prvního oddílu byla básně pana faráře Jana Vránka, "Vlasti má" kterou s velkou předností pan Ferdinand Janoušek.

Posledním číslem skutečně pěkného programu hymna: "Star Spangled Banner," zpívání celým sborem a stojícím občanstvem.

OSLAVA PATNÁCTILETÉHO VÝROČÍ SNATKU.

Odehlaželi jsme spokojena posileni vědomím, že Omaha má dobré zpěváky a těšme se, že Česká Omaha bude přece jednou místem, kde se budou moci pochlubit výbornými zpěváckými sbory.

Po koncertě byla taneční zábava.

Krajané mezi univerzitními graduanty.

Lincoln, Neb., 14. června. — Jedna z největších tříd v historii univerzity v Nebrasee graduovala večerejšho dne. Celkem 168 hodností bylo uděleno. Graduanti třída měla 150 členů, což jest největší počet v posledních několika letech. Mezi graduanty tímto náležá se též několik Čechů. V koleji umění a věd hodnost bakaláře umění získal Ladislav Kubík a hodnost bakaláře věd získal Karel L. Janouch, Bohuslav J. Novotný a Emil J. Práša. V koleji inženýrské hodnost bakaláře věd získali Adolf B. Illava a Edward M. Hladček. V koleji právnické hodnost bakaláře práv získal Thomas Stibal a v koleji lékařské hodnost doktora lékařství získal Rudolf E. Kviz.